

Mia Laiho kok

Kirjallinen kysymys eläintenpitokiellon valvonnasta ja eläintenpitokieltorekisterin käytön velvoittavuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan hallitus selvittää eläinsuojelurikosten rangaistuksia ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin sekä arvioi mahdollisuudet pidentää eläintenpitokielloja ja tehostaa valvontaa. Oikeusministeriössä on meneillään tähän liittyvä hanke, johon liittyvässä ja lausunnoilla olevassa arviomuistiossa tavoitteena on ollut toteuttaa hallitusohjelmakirjauksen edellyttämä selvitys ja tehdä sen pohjalta alustavia ehdotuksia mahdollisiksi säädösmuutoksiksi. Muistiossa tarkastellaan varsin hyvin oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluvia kysymyksiä, mutta valitettavasti arvioinnin ulkopuolelle jää muun muassa mahdolliset eläinten hyvinvoinnista annettuun lakiin liittyvät muutostarpeet. Siinä ei myöskään käsitellä esimerkiksi eläinsuojeluvalvontaa eikä eläintenpitokieltorekisteriä. Eläintenpitokiellon noudattamisen valvonta on poikkihallinnollinen kysymys.

Helsingin yliopisto ja Itä-Suomen yliopisto ovat julkaisseet tuoreen yhteisjulkaisun (Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Katsauksia 72/2025), jossa tarkastellaan eläinsuojeluvalvonnan ja rikosprosessin toimivuutta Suomessa tutkimuskirjallisuuden ja tilastotietojen valossa. Katsauksen laadinta perustuu eläinsuojeluasioita koskevaan hallitusohjelmakirjaukseen. Katsaus nostaa esille merkittäviä kehittämistarpeita ja antaa useita suosituksia eläinsuojelun valvontaan. Suositukset koskevat tuen ja puuttumisen keinoja, viranomaisten koulutuksen ja osaamisen kehittämistä sekä lainsäädäntömuutoksia. Eläinten kaltoinkohtelun taustalla on usein eläinten omistajien taloudellisia, terveydellisiä tai sosiaalisia ongelmia. Eläinsuojelun valvonnan tehostaminen edellyttääkin moniammatillisen yhteistyön parantamista.

Eläintenpitokiellon valvonnassa on havaittu puutteita. Eläintenpitokiellon rikkominen on vakava ongelma, sillä nykyinen valvontajärjestelmä ei riittävästi estä kiellon kiertämistä. Osa eläimiä kaltoinkohtelevista henkilöistä ovat pystyneet jopa muuttaessaan toiseen kuntaan aloittamaan elämistä huolehtimisen tai kaltoinkohtelun niin sanotusti puhtaalta pöydältä, kun asukkaan muuttaessa tieto helposti katkeaa eikä tule uuden asuinkunnan viranomaisten tietoon. Katsauksessa todetaan muun muassa: "Eläintenpitokieltorekisterin käyttöön eläinsuojeluvalvonnan tukena ei ole velvoitetta, mutta eläintenpitokieltorekisterilaki (21/2011) antaa siihen mahdollisuuden. Eläintenpitokieltorekisterin käyttöönotto mahdollisti eläintenpitokiellon valvonnan yli kuntarajojen. Kyseisen lain katsottiin valmisteluvaiheessa parantavan merkittävästi valvontaviranomaisten toimintaedellytyksiä ja nopeuttavan tiedonkulkua (HE 97/2010, 21)." Laki ei ole kuitenkaan toteutunut toivotulla tavalla.

Kirjallinen kysymys KK 211/2025 vp

Yhtenä suosituksena raportti nostaa esille myös sen, että eläinsuojeluvalvontaa tekevät viranomaiset tulisi hyvinvointilaissa aina ennen eläinsuojelutarkastusta velvoittaa tarkistamaan, onko eläintenpitäjällä voimassa oleva eläintenpitokielto. Näin ollen eläintenpitokieltorekisterin käytön velvoittavuus voisi merkittävästi parantaa valvontaviranomaisten toimintamahdollisuuksia ja nopeuttaa tiedonkulkua myös yli kuntarajojen.

Lisäksi kotirauhan piirissä olevien eläinten hyvinvoinnin varmistaminen aiheuttaa huolta. Julkaisussa todetaan, että eläintenpitokiellon rikkominen täyttää vain sakolla rangaistavan eläinsuojelurikkomuksen tunnusmerkistön, epäily kiellon rikkomisesta ei riitä perusteeksi kiellon valvonalle. Eläintenpitokiellon valvominen kotirauhan piirissä edellyttäisi epäilyä eläinten hyvinvointisääntelyn olennaisesta ja vakavasta rikkomisesta. Toisin sanoen eläinten pitäjän tulee epäillä syyllistyneen eläinsuojelurikokseen, josta voidaan tuomita enintään kaksi vuotta vankeutta, tai törkeään eläinsuojelurikokseen, josta tuomitaan vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta. Eläintenpitokiellon noudattamista olisi välttämätöntä voida valvoa myös kotirauhan piirissä. Julkaisun mukaan se mahdollistuisi lainmuutoksella, jossa eläintenpitokiellon rikkomisesta säädettäisiin rikoslaissa ja maksimirangaistus olisi vähintään kuusi kuukautta vankeutta. Tällöin poliisi saisi valtuuden suorittaa kotietsinnän epäillessään eläintenpitokiellon rikkomista. Se, ettei eläintenpitokieltoa voida voimassa olevan hyvinvointilain mukaan valvoa kotirauhan piirissä, estää käytännössä lemmikkieläimiin kohdistuvien eläintenpitokieltokieltojen valvonnan.

Raportissa nostetaan esille myös tarve selvittää, onko vain tiettyihin eläinlajeihin kohdistuva eläintenpitokielto perusteltu. Suosituksissa nostettiin esille kysymys, olisiko perusteltua säätää, että eläintenpitokielto koskee aina ensisijaisesti kaikkia eläimiä, ellei tapauskohtaisesti ole erityisiä perusteita toimia toisin. Näin voitaisiin varmistua siitä, että tiettyä eläinlajia kaltoinkohdellut ja siitä eläintenpitokiellon saanut henkilö ei kohtele epäasiallisesti mahdollisia muita eläimiään.

Oikeusministeriön arviomuistiossa todetaan muun muassa: "Perusoikeuksien rajoittamisedellytyksiin sisältyvän välttämättömyysarvioinnin osalta voidaan todeta, että vankeusuhan lisääminen eläintenpitokiellon rikkomisesta säädettyyn rangaistusasteikkoon liittyy ennen muuta tarpeeseen parantaa rangaistusjärjestelmän oikeasuhtaisuutta ja uskottavuutta kiellon rikkomisen tilanteissa. Ottaen huomioon, että eläintenpitokiellon rikkomisesta on nykyään mahdollista tuomita vain sakorangaistus, ei tavoite ole saavutettavissa ilman rangaistusasteikkomuutoksia. Muut mahdolliset käytettävissä olevat keinot eläintenpitokiellon rikkomisen estämiseksi tai siihen puuttumiseksi eivät tässä yhteydessä siten voi korvata tai olla vaihtoehto rangaistusasteikon ankaroittamiselle."

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko harkittu lainsäädäntöön muutoksia, joilla eläintenpitokiellon rikkominen kriminalisoitaisiin ja rangaistusasteikkoa tiukennettaisiin,

onko hallitus arvioinut mahdollisuutta tehdä eläintenpitokieltorekisterin käytöstä velvoittavaa, jotta eläintenpitokiellon valvonta olisi tehokkaampaa ja yhtenäisempää, ja

Kirjallinen kysymys KK 211/2025 vp

onko suunniteltu että eläintenpitokieltoa laajennettaisiin koskemaan ensisijaisesti kaikkia eläimiä, ellei ole erityisiä perusteita toimia toisin?

Helsingissä 17.6.2025

Mia Laiho kok
Terhi Koulumies kok
Tiina Elo vihr
Pinja Perholehto sd
Pia Viitanen sd
Mai Kivelä vas
Ritva Elomaa ps
Pihla Keto-Huovinen kok